

JAMES WONG HOWE

Axel Madsen / oversat af Mette Knudsen

James Wong Howe i arbejde – til venstre for det øverste kamera. Han optager »Hombre« i Mojave-ørkenen. Instruktøren Martin Ritt ses siddende i midten med Martin Balsam på venstre side, og i forgrunden til højre ses Paul Newman.

En af de mest efterspurgte mænd inden for filmindustrien er en lille bitte, fladnæset kineser ved navn James Wong Howe. Filmens damer kappes om hans gunst, producenterne respekterer ham, fordi han hvert år har et betalende publikum på 100 millioner mennesker, og instruktørerne bejler til ham, fordi det er hans »stempel«, der giver deres film visuel ynde.

Howe er kameramand eller for at bruge den finere titel, som fagforeningen kræver, filmfotograf. I dag er denne joviale og yderst elskværdige mester udi lys-og-skygge-kunsten en af Hollywoods mest fremtrædende borgere, fuld af mammon og hædersbevisninger. Ved hjælp af hans kunst er skuespillerne kommet til at se ud, som Hollywood-helte nu engang bør se ud. Han har fotograferet størsteparten af filmens skønne kvinder, og hvis de ikke allerede var skønne, så sørgede han for, at de kom til at se sådan ud.

Men på trods heraf hører Howe, hvis rigtige navn er Wong Tung Jim, ikke til blandt glansbilledspecialisterne. Han er kendt for sin levende og realistiske fotografering i krigsfilm som »Air Force« og »Objective Burma«, for sit bløde lys og sit stilfærdige kamera. Åbningssekvensen i »The Power and the Glory« indeholder en af de mest mindeværdige scener af sin art – blødt lys, uskarpe nærbilleder, og kameraet, der kører op ad kirkegulvet under en begravelse. Og den første spole i »Hud« med Paul Newmans hvide Cadillac, der zoomes mod den uendelige Texas-himmel, er simpelt hen Howe i al sin glans.

»Min eneste skuffelse? At jeg ikke har lavet en film i Kina, Hong Kong eller et andet kinesisk sted – ikke en gang i San Francisco,« griner han. »Før krigen, da Pearl S. Bucks bog »Den gode jord« skulle filmatiseres, troede jeg, at nu var den hjemme, men den største af alle tyske fotografer, Karl Freund, fik den, og jeg fik »Viva Villa«, der handlede om mexicanere. Senere troede jeg, at jeg fik »The Mountain Road«, hvor historien ville, at Jimmy Stewart befandt sig i Kina. Men en ændring i sidste øjeblik gjorde, at man gav mig »Song Without End« (1959) i stedet for, hvilket bragte mig til... Østrig.« Han tilføjer, at filmen ikke var uden fotografiske værdier, eftersom den medførte hans indtil dato største dekoration – Schönbrunn slottet. I en af scenerne i Charles Vidor-filmen farveoplyste Howe hele gården på slottet under en natoptagelse, og en anden scene omfattede 500 statister.

Hollywoods filmfotografer laver kun én ting – sørger for belysningen. De kontrollerer scenen gennem kameralinsen før optagelse, men de flytter aldrig rundt på BNC'erne, og veteraner – såsom Leon Shamroy, der oplyste hele Sankt Peters kirken i Rom i Otto Premingers »The Cardinal« – understreger, hvor vanskeligt det er at oplyse meget store dekorationer. På trods af de forbedringer, farvefilmen er undergået, bruger Hollywood-trænede kameramænd aldrig hurtigere film end 80ASA på grund af kornstørrelsen, men eksperimenterer i stedet med lyset. Selv ved uden-dørsoptagelser i solskin bruger de projektorlys, indtil der opnås en farvetemperatur på 2.000 K°.

Howe, der er født i Pasco, Washington, af forældre af cantonesisk oprindelse, begynd-

te sin fotografiske bane med et Brownie-apparat, som han frembragte hoved- eller benløse billeder med, indtil han som 10-årig fik et box-kamera med søger af sin far. 17 år gammel kom han til Los Angeles og blev buddeng hos en fotograf, hvor han snart selv begyndte at tage billeder af statister og ukendte skuespillere. Næste trin på vejen op var et job hos Famous Players-Lasky Studios (det senere Paramount), hvor han blev sat til at fejle film op i fotoafdelingen. Han var så lille, at han ikke kunne bære kameraet alene, men problemet løste han ved at skille det ad.

Cecil B. DeMille ansatte ham som kamera-assistent på »Male and Female« med Gloria Swanson til 10 dollars om ugen (hans nuværende løn ligger på ca. 3000 dollars). Det var imidlertid ikke det hårde slid som assistent, der bragte ham, hvortil han er nået i dag, men den simple grund, at han fortsatte med at tage billeder. En af studiets regerende dronninger var Mary Miles Minter. Hun var af en vis sart skønhed med meget lyse, blå øjne, der ikke var gode på billeder. Howe bad om at få lov til at tage nogle prøvebilleder, hvilket allernådigst blev ham tilstået. Den lille kineser anbragte et stort stykke sort fløjlt tæppe ved kameraet, så den mørke farve genspejlede sig i hendes øjne. Resultatet? Billederne var perfekte. Miss Minter var så tilfreds, at hun gjorde Howe til sin personlige filmfotograf.

I de næste ti år var Howe specialist i glamourbilleder. Han foreviede lysende skønheder som Pola Negri, Clara Bow og Bessie Love med linser forsynet med gaze for at sløre og forskønne ansigter og scener. Han blev kendt for sin dramatiske og stemningsfyldte belysning, kaldet »low-key«.

Howes opfindelser er mange. Det var instruktøren William K. Howard, der gav den lille kineser lov til at benytte den magt- og fantasifulde lyskomposition, der gjorde »Transatlantic« (1931) til en fotografisk »tour de force«, og som skabte Howes berømmelse. Med den film var han også den første, der brugte en 24 mm stor vinkel-linse, for at få større perspektiv i optagelser i bevægelse. I Robert Rossens film om boksning »Body and Soul« (1949) havde Howe et kamera bundet om maven under

bokscenerne; han blev så på rulleskøjter skubbet rundt i ringen for at få alle tiders nærbilleder af de to modstandere i aktion. I Raoul Walsh' »Pursued« anvendte han visse filtersammensætninger og infrarød film for at optage nogle stærke scener.

I mange år var han blot kendt under navnet James Howe. Først efter at være blevet ansat hos Metro-Goldwyn Mayer brugte han sit mellemnavn Wong, idet man her reklamemæssigt slog ham op som den kinesiske kameramand. MGM's reklameafdeling påstod endog, at han var født i Kina.

»Ikke en gang den store Gregg Toland (»Citizen Kane«) har nogen sinde fået samme reklame som jeg,« siger Howe.

Howes næste film er endnu en af Martin Ritt: »The Molly Maguires« med Richard Harris. Om filmens fremtid i almindelighed?

»Jeg forudser, at der vil komme flere realistiske film, der benytter rigtige mennesker og naturlige omgivelser,« siger Howe eftertænksomt. »Stadig større lærreder og sandsynligvis endnu en dimension. Men mest af alt håber jeg, at den dag en gang vil komme, hvor fotografen er til stede ved de forberedende stadier af en film. Først da er manuskriptet i stand til at udnytte kameraets store muligheder.«

Howe har selv instrueret et par film. Hans første arbejde som instruktør var »Go, Man, Go« i 1955, der handlede om Harlem Globetrotters (missionærer?). Siden har han instrueret adskillige fjernsynsstykker. Da han filmede »The Glory Guys« i Mexico for tre år siden, lavede United Artists en 20 minutter lang dokumentarfilm om ham.

»Det eneste, jeg rigtig kan tale om nu, er den film, jeg arbejder med i øjeblikket – en historie om et venskab mellem en detektiv og en forældreløs lille kineser under Tong-optøjerne i San Francisco for 50 år siden. Den er skrevet af min kone (forfatterinden Sanea Babb), og min medproducent bliver Karl Malden. Jeg har altid ønsket at filme San Francisco.«

Howe mener, at han selv er for gammel til at påbegynde en instruktørkarriere, men at han vil fortsætte med at fotografer andre menneskers ideer. »Hvad denne industri har brug for, er ungt blod, virkeligt ungt blod.«

